

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Uniuersa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalae, 1644

Sect. 1. An inter personas diuinas sit processio, seu exitus vnius ab alia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

significet, quàm principium alicuius actus. Vnde cùm Patrem intelligamus vt principium generationis: & Patrem, & Filium, vt principium spirationis: necesse est tribuere Patri potentiam generandi: & Patri, & Filio, potentiam spirandi. Et ait c. 5. eiusdem quæst. affirmat potentiam generandi significare in re eto naturam diuinam, & in obliquo relationem paternitatis. Nam illud propriè dicitur potentia in quocunque agente, quo agens agit. Omnè autem produciens aliquid per suam actionem, producit sibi simile quantum ad formam quã agit. Illud ergo est potentia generandi in aliquo generante, in quo genitum assimilatur generanti. Filius autem Dei assimilatur Patri generanti in natura diuina. Vnde natura diuina in Patre est potentia generandi. Hæc D. Thomas, quæ sequentibus sectionibus exponenda sunt.

SECTIO I.

Utrum inter personas diuinas sit processio seu exitus vnus ab alia?

CONCLUSIO: inter personas diuinas est processio seu emanatio & origo vnus ab alia: filij quidem à Patre per viam intellectus; quæ processio generatio dicitur: Spiritus verò sancti, à patre & filio, per viam voluntatis; quæ processio, spiratio appellatur.

Prima pars satis liquet ex nominibus ipsis patris, filij, & Spiritus sancti, quibus personæ diuinae in Scripturis significantur. Nomen enim patris significat principium generans: & nomen filij genitum significat: & nomen Spiritus sancti, vt tertia persona proprium est, significat spiratum, qui quidem debet ab aliquo spirari & oriri, nempe à patre & filio velut à spiratore vnico, iuxta illud Symboli Nicæni, *Qui ex Patre Filioque procedit*: & declarationem Concilij Lugdunensis quæ refertur in principio libri 6. Decretalium cap. vnico de Summa Trinitate: & sic habet: *Spiritus sanctus æternaliter ex Patre & ex filio, non tanquam ex duobus principijs, sed tanquam ex vnico principio, non duobus spirationibus, sed vnica spiratione procedit.* Secundò idem testantur sacrae literæ. De filio quidem Ioann. 8. vbi Christus de se loquens sic ait: *Ego ex Deo processi, & veni, seu venio, iuxta Græcum. Et cap. 16. Exiui à Patre, & veni in mundum.* Et Psalm. 109. *Ex utero ante luciferum genui te.* De Spiritu sancto verò Ioan. 15. *Cum uenerit Paraclæus, quem ego mittam uobis à patre, Spiritum ueritatis qui à patre procedit.* Idem tertio confirmat ratio Theologica. Implicat enim Deum esse tres quorum nullus ab alio procedat. Nam in diuinis omnia sunt vnum realiter, vbi non obuiat relationis oppositio. Atqui sine productione non obuiaret relationis oppositio: ergo &c. Minor probatur: quia nulla alia oppositio realis, præter relatiuam fundatam in

origine seu productione vnus ab alio, potest in Deo excogitari, quæ non repugnet infinitæ ipsius amplitudini, & summæ, vt ita dicam, identificabilitati. Propter quam etiam nulla distinctio realis ponitur inter attributa quælibet tribus personis communia, iuxta ea quæ diximus disp. 3. sect. 2. Maior autem traditur à sanctis Patribus communi consensu affirmantibus non posse esse plures personas diuinas consubstantiales, & vnus eiusdemque naturæ, nisi vna alteri naturam suam communicet, & vna ab altera procedat. Eorum testimonia quamplurima uideri possunt relata à Disco Ruis disp. 1. de Trinit. sect. 3. & disp. 9. sect. 5. & disp. 15. sect. 2. & disp. 22. sect. 6. vbi num. 5. optime notat Patres omnes, etiam illos qui primo Nicæno Concilio antiquiores fuerunt, in hanc rationem consensisse: quod signum est ab ipsis Apostolis acceptam fuisse. Adde rem se definitam expressè in Concilijs Tolerano XI. & VVormatiensi, utrobique in professione fidei.

Ratio verò est quia id omnino pertinet ad infinitatem simpliciter naturæ quæ incommunicabilitas enim personalis quæ non fundatur in aliqua relatiua oppositioe originis, præuenit ex imperfectione & limitatione. Vnde rectè Suarez lib. 1. de Trinit. cap. 4. num. 11. post Scotum affirmat in Deo non esse ponendam distinctionem, nisi vbi repugnat se identitatem, propter oppositionem. Tum quia id esset superfluum, tum etiam quia vbi non est oppositio, vnitas pertinet ad perfectionem. Eodemque num. 18. post eundem Scotum rectè probat nõ posse dari plures personas improductas, quia multiplicarètur sine vllò ordine per se in ipsis enim quæ multiplicantur per accidens, abiri potest in infinitum. Deniq; de facto non sunt plures sine productione: ergo aliter esse non possunt. Nã quod de facto est in Deo, pertinet quæ ad interdum eius constitutiõnem substantialè, siue quoad naturam, siue quoad personas, ita est necessarium, vt non potuerit aliter esse, propter diuinam immutabilitatem, & essendi ac subsistendi necessitatem absolutissimam.

Probat
dari pro
cessionem
inter per
sonas diu
inas.

Personæ
diuinae nõ
possunt
multiplicari
sine
productione
ne vnus ab
alio.

Filius a
patre per
viam intel-
lectus pro-
cedit, &
Spiritus
per viam
voluntatis.

Secunda pars conclusionis, quod filius a patre procedat per viam intellectus, & Spiritus sanctus a patre & filio per viam voluntatis, est communis Catholicorum omnium, exceptis Durando & Nominalibus, de quorum errore dicemus sect. sequent. Probatum autem, quia filius saepe in Scripturis appellatur Verbum, Græcè, λόγος, ut Ioan. 1. *In principio erat verbum, &c. Et verbum caro factum est.* Et 1. Ioan. 5. *Tres sunt qui testimonium dant in celo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus.* Et Apocal. 19. *Vestitus erat veste aspersa sanguine, & vocabatur nomen eius verbum Dei.* Notum est autem verbum, & λόγος, pertinere ad intellectum. Quare si filius est verbum & λόγος, debet ad quo modo produci per viam intellectus. Similiter Spiritus sanctus inter alia nomina quasi propria vocatur amor & dilectio, ut notant sancti Patres quos citant & sequuntur Scholastici cum Magistro in 1. distinct. 10. & D. Thomæ interpretes quæst. 37. art. 1. sique tota Ecclesia ubique in officiis diuinis reginet, ut Spiritum sanctum vocet amorem & charitatem. Amor autem & charitas ad voluntatem pertinent. Nec quisquam dubitat Spiritum sanctum procedere per voluntatem, pro quo quod filius procedat per intellectum.

Non tamē
ut filius
intellectus
& volendi.

Cæterum filius non producit per intellectum, neque Spiritus sanctus per voluntatem, ut per potentiam producentem in se formalem actum, quo Deus fit formaliter intelligens & amans: sed aliter. Probatum, quia Verbum, ut proprie filium significat, non est id quo Deus & Pater intelligit formaliter: quemadmodum neque est sapientia quæ Deus & Pater formaliter sapiens est. Etenim Deus Pater est sapiens & perfectissimè intelligens essentia sua: & id quo pater est sapiens & perfectissimè intelligens, est de essentia illius. At verbum non est essentia ipsa Dei, neque est de eius ratione: Cuiusmodi tota essentia non esset in patre formaliter, quod est contra Lateranense sub Innocentio III. cap. 2. Nec magis posset dici Pater esse intelligens, quam posset dici esse filius, si propria ratio filij esset actus formalis intelligendi quo intelligens constituitur formaliter in esse intelligentis. Similiter Spiritus sanctus non est essentialis ille amor quo Deus essentialiter diligit: neque voluntas illa actualis quæ Deus essentialiter & formaliter est volens. Tum quia alioqui pater & filius non magis possent dici volens & amans, quam possent dici Spiritus sanctus. Tum etiam quia id, quo primò & per se Deus est volens & amans, est essentia ipsius, quæ Deus est perfectissimè in omni perfectione simplici & pura. At Spiritus sanctus non est secundum suam proprietatem ipsa essentia, neque est de ratione illius: cum essentia totaliter sumpta & integra sit de intrinseco conceptu cuiusque personæ, non autem Spiritus san-

ctus. Ergo Spiritus sanctus proprie & singulariter non est ille amor, quo primò & per se pater & filius diligit. Secundò, pater & filius sunt principium per fecunditatem actus essentialis volendi, ut infra confirmabitur. Qui actus est ratione prior, quam vel ipsa fecunditas quæ spiratur Spiritus sanctus. Ergo Spiritus sanctus non est amor ille, quo Pater & filius amant formaliter: alii qui Spiritus sanctus esset prior suo principio, & ipsamet fecunditate quæ producit. Idemque dico de actu intellectus, respectu fecunditatis ad generandum filium.

Quamuis igitur pater aliquo sensu dici possit intelligere Verbo: & pater & filius, diligere Spiritu sancto: non tamen formaliter: sed vel appropriatiuè, quia intelligentia tribuitur filio speciatim, ratione originis; & dilectio Spiritui sancto: vel etiam identicè, id est, per aliquid quod ratione productionis primò & per se est idem realiter cum filio & Spiritu sancto, illique primò ac per se communicatur. Videatur D. Thom. quæst. 37. art. 2. in corp. vbi citat ex August. lib. 15. de Trinit. cap. 7. *Quis audet dicere patrem nec seipsum nec filium, nec Spiritum sanctum intelligere nisi per Spiritum sanctum?* Idemque August. lib. 1. retractat. cap. 26. non longe à principio, retractat, id quod alibi dixerat lib. 83. quæst. quæ 3. Patrem intelligere sapientiâ genitiâ, formaliter scilicet, non autem in sensu antea explicato, appropriatiuè vel identicè.

Ex his collige primò, in Deo esse duplex verbum, & duplicem amorem. Alterum essentialem seu formalem, communem tribus personis, quibus singulis tota essentia perfecte inest atque integrè: Nam ut definit Lateran. cap. 2. de Summa Trinit. Pater totam essentiam communicat filio, & non partem; habentque ambo vnam & eandem substantiam, essentiam, siue naturam. Alterum notionalem, qui est filius & Spiritus sanctus, producti per fecunditatem actuum essentialium intelligendi & volendi, quibus idcirco primò & per se identificantur per suam productionis, ut paulò post amplius declarabitur.

Collige secundò, aliquid esse contentiæ, & aliquid discriminis, inter verbum & amorem nostrum, & inter verbum & amorem diuinum: seu essentialem & formalem, seu notionalem & personalem. Verbum enim nostrum, & amor, duo habent. Vnum, quod formaliter constituant intelligentem & amantem: alterum, quod producantur realiter. In priori conueniant cum verbo & amore essentiali seu formali diuino: In posteriori verò, cum notionali. Contra verò, per primum differunt à verbo & amore notionalibus: per secundum, ab essentialibus. Etenim verbum & amor essentialia, quæ sunt actus ipsi formales quibus Deus formali-

ter intelligit & amat, existunt citra realem productionem: sicut cetera omnia essentialia & communia. Verbum autem & amor notionalia, quæ sunt secunda & tertia persona diuina, producuntur quidem realiter per fecunditatem intelligendi & amandi; non tamen ut formales actus quibus Deus intelligat & amet formaliter: sed ut personæ & substantiæ completæ ac subsistentes, per viam intellectus & voluntatis productæ, tanquam termini fecunditatis actus essentialis vtriusque facultatis.

Collige tertio, productionem Verbi, & Spiritus sancti, non esse propter indigentiam intelligendi & volendi, quasi Deus his egeat ut constituatur formaliter intelligens & amans: & quasi Deus per potentiam intelligendi & volendi producat realiter duos actus, quibus constituatur formaliter in esse intelligentis & amantis, illique actus substantiales, & subsistentes, sint Verbum seu filius, & Spiritus sanctus. Nam ut supra dixi, id quo Deus intelligit & amat formaliter, est essentia seu natura communis, nulla ad hoc indigens reali productione vel accessione: sed per seipsam sufficientissima ad omnem intelligibilia & volibilia, æquæ ac ad omnia extra se possibilia. Et alioqui pater non magis esset ac dici posset intelligens, aut amans formaliter, quam possit dici filius aut Spiritus sanctus. Si enim filius esset actus intelligendi, & Spiritus sanctus esset actus amandi: deberent formales, illorum rationes inesse patri, ut per eas constitueretur formaliter, in esse intelligentis & amantis. Denique hic error vulgaris correctus fuit à D. Augustino in semetipso, verbis supra relatis ex libro 15. de Trinit. cap. 7. & lib. 1. retractat. cap. 26. Non est, inquam, productio Verbi, & Spiritus sancti, propter indigentiam intelligendi & volendi, sed propter mirabilem fecunditatem, multo perfectiorem, quam sit fecunditas omnipotentis productivæ ad extra. Licet enim omnipotentia sit essentialis Deo, & nulli alteri perfectioni æquæ bonæ repugnans in eodem supposito: tamen obiectum ad quod est, est infinite minus quam termini illarum fecunditatum, constantes eis proprietatibus quæ sunt penitus idem cum Deo, & absoluta necessitate ipsi identificantur, constituuntque Deum in esse personali triplici, sine quo non potest existere, & quo ultimo compleitur intrinsecè & substantialiter. Neque refert quòd omnipotentia sit perfectio simplex, non autem vis generandi, aut spirandi. Quia enim omnis perfectio simplex nobilior est quacunque non simplici: ut hoc exemplo clarè liquet, quòd v. g. cognitio lapidis ut possibilis, est perfectio simplex: neque enim repugnat meliori, aut æquali, in eodem supposito: & tamen longè inferior est vi ge-

Potentia generandi & spirandi est perfectior omni potentia.

nerandi filium Deum, aut spirandi Spiritum sanctum.

Tertia pars conclusionis, quòd processio filij sit generatio, processio verò Spiritus sancti sit spiratio, sequitur ex præcedentibus. Nam de ratione filij propriè dicti est ut sit genitus, & ut sit eiusdem naturæ cum genitore. Quare filius diuinus, verè ac propriè sic dictus, debet esse genitus, & eiusdem naturæ cum patre, id est, verus Deus, qui non est nisi vnus. Et quamvis nomen filij generatim non significet, neque exigat ut filius sit eiusdem numero naturæ cum patre: aliunde tamen in diuinis id necessarium est: qua natura diuina non potest numericè multiplicari. Neque id repugnat nomini aut rationi filij & generationis: sed potius ad maiorem perfectionem facit, maioremque similitudinem & coniunctionem generantis cum genito, ut rectè docet S. Thom. 4. contra Gentes cap. 4.

Processio filij est generatio.

Similiter intelligendum est Spiritum sanctum procedere à patre & filio per spirationem, ut definitum fuit in concilio Lugdunensi, cuius verba retulimus initio huius sectionis. Ideoque dicitur Spiritus specialiter, quasi spiratus: non autem ea significatione latiori, quæ spiritus appellatur quacunque substantia immaterialis & incorporea, ut Deus, & angeli, & animæ rationales. Quamvis autem spiratio non significet quòd procedens per illam sit eiusdem speciei seu naturæ cum eo à quo procedit, sicut significat generatio: nihilominus Spiritus sanctus, etiã secundum suam proprietatem, & vi suæ processionis, est verus Deus. Quoniam eius proprietates per se ac necessario est eadem res cum natura veri Dei, neque potest aliter se habere: atque ita procedit per fecunditatem actus essentialis diuinæ voluntatis, ut vi suæ processionis non minus accipiat naturam diuinam primò secundum rationem voluntatis, & consequenter secundum omnes alias: quàm filius productus per viam intellectus primò naturam accipiat secundum rationem intelligentiæ, & consequenter secundum omnes alias. Plura de conuenientia & differentia inter vtramque processionem, & cur processio Spiritus sancti non sit generatio, sicut processio filij dicimus inferius, præcipue lect. 9.

Processio Spiritus sancti dicitur spiratio.

SECTIO II.

Refutatur error Durandi, & Nominalium, contra doctrinam præcedentem.

Contra id quòd diximus filium procedere per intellectum, & Spiritum sanctum per voluntatem, sentit Durand. in 1. dist. 6. qu. 2. num. 6. & sequentibus, vbi docet filium non produci per actum intellectus, nec Spiritum sanctum per actum voluntatis, sed

Io. Durandi argumenta contra notionalitatem sententiam.

R. 2.